

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าถวายชัยมงคลในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2546 (พระราชวังดุสิต, 2546, หน้า 1) ความว่า “...เรื่องของความกินดีอยู่ดี ความรู้ การศึกษาที่กล่าวมาต้องช่วยให้การศึกษาดีขึ้น เพราะถ้าการศึกษาไม่ดี คนไม่สามารถทำงานได้ การศึกษาต้องดีทุกระดับ ถ้าพูดถึงระดับสูงหมายความว่า นักวิทยาศาสตร์ชั้นสูง ถ้าไม่มีการเรียนชั้นประถม อนุบาล ไม่มีทางที่จะให้คนไทยขึ้นไปเรียนชั้นสูง หรือเรียนชั้นสูงไม่ดี เพราะชั้นสูงนั้นต้องมีรากฐานจากชั้นต่ำ ถ้าไม่มีก็เรียนชั้นสูงไม่รู้เรื่อง ก็จะทำอะไรที่น่ากลัวอย่างคนที่ทำระเบิดได้..” จากกระแสพระราชดำรัสของพระองค์ท่านแสดงให้เห็นว่าการศึกษาคือสิ่งที่ต้องดีในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับล่างถึงระดับสูงถ้าระดับประถมศึกษาไม่ดีย่อมระดับอื่นก็จะไม่ดีตามไปด้วย ฉะนั้น เรื่องของคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาจึงต้องรองรับกันไปตั้งแต่ระดับล่างสุดถึงระดับสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ยังได้ให้ความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาของไทยโดยได้บัญญัติสาระไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติฉบับแรกของประเทศไทยหรือพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 28) ซึ่งกล่าวไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตราที่ 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ อันประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก และมาตราที่ 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยจะต้องจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปิดเผยต่อสาธารณชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก และการพัฒนาสังคมไทยให้ยั่งยืนสืบไป

ปัจจุบันโลกได้ก้าวไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งทำให้โลกไร้พรมแดน และทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในที่หนึ่งสามารถสื่อสารและมี

ผลกระทบก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อไปยังที่อื่นๆ ทั่วโลกได้อย่างรวดเร็วการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลกที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง จึงเป็นเรื่องจำเป็น ปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้แก่ สถิติปัญญาและความสามารถของคน การพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยมีการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนให้สามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้อย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีทักษะการวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข เมื่อพิจารณาสภาพการจัดการศึกษาของไทยในระยะที่ผ่านมาจะพบว่าวิกฤตการณ์ทางการศึกษาที่สำคัญประการหนึ่งคือ เรื่องคุณภาพการศึกษา ตามที่ทราบกันดีอยู่แล้ว ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของไทยทำให้ คนไทยบางส่วนที่มีฐานะร่ำรวย หาทางออกโดยส่งลูกหลานไปเรียนต่อต่างประเทศ ในขณะที่ คนไทยอีกส่วนหนึ่งพยายามให้ลูกหลานได้เข้าเรียนใน โรงเรียนที่คิดว่ามีคุณภาพดีถึงแม้ว่าโรงเรียนจะอยู่ไกลและเด็กจะต้องเสียเวลา และเหน็ดเหนื่อยกับการเดินทางก็ตาม ส่วนคนที่ไม่มีความสามารถซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ จำต้องยอมให้ลูกหลานเรียนใน โรงเรียนที่ไม่แน่ใจในคุณภาพต่อไป

สำหรับประเทศไทยนั้นก็ต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมหลายด้าน การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพของประชากรเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน ให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามาอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ รวมถึงความก้าวหน้าของวิทยาการใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งระบบการศึกษาไทยยังไม่สามารถทำหน้าที่ได้สมบูรณ์เต็มที่ จะเห็นได้จากคุณภาพการศึกษาเมื่อเทียบกับนานาชาติ การศึกษาไทยยังมีคุณภาพต่ำ จึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษาขึ้น ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติที่เน้นกระบวนการพัฒนาให้คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข การก้าวสู่ศตวรรษใหม่ด้วยวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ มีจิตวิญญาณใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สร้างองค์ความรู้ใหม่ สร้างนวัตกรรมใหม่ และทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544, หน้า3-4) การปฏิรูปการศึกษาจึงเกิดขึ้นจากความจำเป็นที่สังคมต้องการแก้ไขความอ่อนด้อยของผลการจัดการศึกษาในช่วงที่ผ่านมา โดยมีจุดหมายที่การพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างสมบูรณ์เพื่อนำไปพัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของโลก กลไกสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้บังเกิดความสำเร็จตามจุดหมายนี้คือการมีระบบประกันคุณภาพการศึกษา (สงบ ลักษณะ, 2545, หน้าบทนำ)

การพัฒนาการศึกษาไทยในระยะที่ผ่านมาประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่งแต่ยังไม่เพียงพอสำหรับสภาพในปัจจุบัน และในอนาคตที่ยังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก

การศึกษาไทยจึงจำเป็นต้องจัดเพื่อเป็นการเตรียมคนไทย และสังคมไทยให้ก้าวหน้าสู่ออนาคตได้อย่างมั่นคงและมีความเป็นสากลยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยจึงต้องมีคุณภาพและได้มาตรฐานการศึกษา ทั้งในส่วนที่เป็นปัจจัยกระบวนการและผลผลิต ซึ่งสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมมือกันจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพทัดเทียมกันทั่วประเทศ (กรมสามัญศึกษา, 2542 ก, หน้า 1)

ดังนั้นการที่จะทำให้ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงแนวคิดของนโยบายใหม่ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อมูล ความรอบรู้ และสติปัญญาตามที่รัฐบาลได้แถลงต่อรัฐสภาให้เป็นผลสำเร็จได้นั้น จึงมีความจำเป็นต้องนำเรื่องการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องวิกฤตที่คนส่วนใหญ่ยังมองข้าม กำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติเพื่อดำเนินการแก้ไขวิกฤตการศึกษาไทยและวิกฤตสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544 , หน้า 1-2) จากกระแสปฏิรูปการศึกษาทำให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อปรับระบบการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย สนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานเท่าเทียมกัน โดยกำหนดเรื่องมาตรฐาน และการประกันคุณภาพไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 6 โดยเฉพาะในมาตรา 48 ที่กำหนดไว้ว่า ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 5) สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการ พัฒนาคุณภาพของตนเองโดยให้มีการบริหารจัดการทำงานที่เน้นคุณภาพ มีระบบการประเมินภายในผสมผสานอยู่ในระบบกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นการมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด จากนั้นจึงจัดทำรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบทุกปี และต้องได้ประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อชี้จุดแข็ง จุดอ่อนให้สถานศึกษาได้พัฒนาคุณภาพต่อไป (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2546 ก, หน้า 39)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เรียกโดยย่อว่าสำนักงาน กศน. เป็นหน่วยงานหนึ่งในสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการจัด และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อยกระดับและขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมาย ประชากรวัยแรงงานทั่วประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ด้อยโอกาส พลาดโอกาส และผู้ยากไร้ ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ จากบทบาทภารกิจดังกล่าวซึ่งมี

ความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเป้าหมายให้มีความรู้ ความสามารถ ทัดเทียมกับการศึกษาในรูปแบบอื่น อันจะนำไปสู่การแข่งขันในประเทศต่อไป และเครื่องมือสำคัญที่จะนำสถานศึกษาสู่ระดับมาตรฐาน คือการประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายนอก เนื่องจากสามารถทราบระดับคุณภาพ พัฒนาคุณภาพ ความก้าวหน้า และรายงานต่อสาธารณชน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2545 ข, หน้า 6-7) โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ต้องได้รับการเตรียมความพร้อม ทั้งในด้านผู้เรียน กระบวนการและมาตรฐาน เพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนด

ในการนี้สถานศึกษาในสังกัดนอกจากจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามระบบแล้ว จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)ด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง ความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลจากการวิจัย ไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาแนวทางการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รับบริการทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมากยิ่งขึ้น ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และสามารถทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นแนวคิดของการป้องกันมากกว่าการแก้ไข โดยมุ่งหวังให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและผลผลิตที่มีคุณภาพ ดังมีปัญหาการวิจัย ต่อไปนี้

ปัญหาการวิจัย

1. ระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานครในภาพรวมเป็นอย่างไร
2. ระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ตามสถานภาพของบุคลากร จำแนกตามเพศ ได้แก่ เพศหญิง และเพศชาย แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. ระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ตามสถานภาพของบุคลากร จำแนกตามวุฒิการศึกษา ได้แก่ ปริญญาตรีลงมา และสูงกว่าปริญญาตรี แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

4. ระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ตามสถานภาพของบุคลากร จำแนกตามประสบการณ์ ได้แก่ 5 ปี ขึ้นไป และต่ำกว่า 5 ปี แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานครในภาพรวม
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ตามสถานภาพของบุคลากร จำแนกตามเพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ตามสถานภาพของบุคลากร จำแนกตามวุฒิการศึกษา ได้แก่ ปริญญาตรีลงมา และสูงกว่าปริญญาตรี
4. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ตามสถานภาพของบุคลากร จำแนกตามประสบการณ์ ได้แก่ 5 ปีขึ้นไป และต่ำกว่า 5 ปี

สมมติฐานในการวิจัย

1. ระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ตามสถานภาพของบุคลากร จำแนกตามเพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง แตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ
3. ระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ตามสถานภาพของบุคลากร จำแนกตามวุฒิการศึกษา ได้แก่ ปริญญาตรีลงมา และสูงกว่าปริญญาตรี แตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ
4. ระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ตามสถานภาพของบุคลากร จำแนกตามประสบการณ์ ได้แก่ 5 ปีขึ้นไป และต่ำกว่า 5 ปี แตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 50 แห่งๆ ละ 9 คน จำนวน 450 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 แห่งๆ ละ 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 250 คน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ของ Krejcie and Morgan 1970, p.608-609 และยอมรับได้

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ สถานภาพบุคลากร ได้แก่

2.1.1 เพศ จำแนกเป็น

1) เพศชาย

2) เพศหญิง

2.1.2 วุฒิการศึกษา จำแนกเป็น

1) ปริญญาตรีลงมา

2) สูงกว่าปริญญาตรี

2.1.3 ประสบการณ์ จำแนกเป็น

1) 5 ปีขึ้นไป

2) ต่ำกว่า 5 ปี

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความพร้อมในการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียนรวม 3 ด้าน (สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2550, หน้า 3-6) ได้แก่

มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 3 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 มีความรู้ ความสามารถ เจตคติ และทักษะตามจุดหมายของหลักสูตรและกิจกรรม

มาตรฐานที่ 2 มีทักษะในการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 3 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม

มาตรฐานด้านกระบวนการ มี 2 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 4 การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนผู้รับบริการเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 5 การบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียนมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานด้านปัจจัย มี 4 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 6 ครูและบุคลากรมีความสามารถในการปฏิบัติงานการศึกษานอก

โรงเรียน

มาตรฐานที่ 7 ผู้บริหารมีสมรรถนะในการบริหารองค์กร

มาตรฐานที่ 8 สถานศึกษามีหลักสูตร กิจกรรม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่

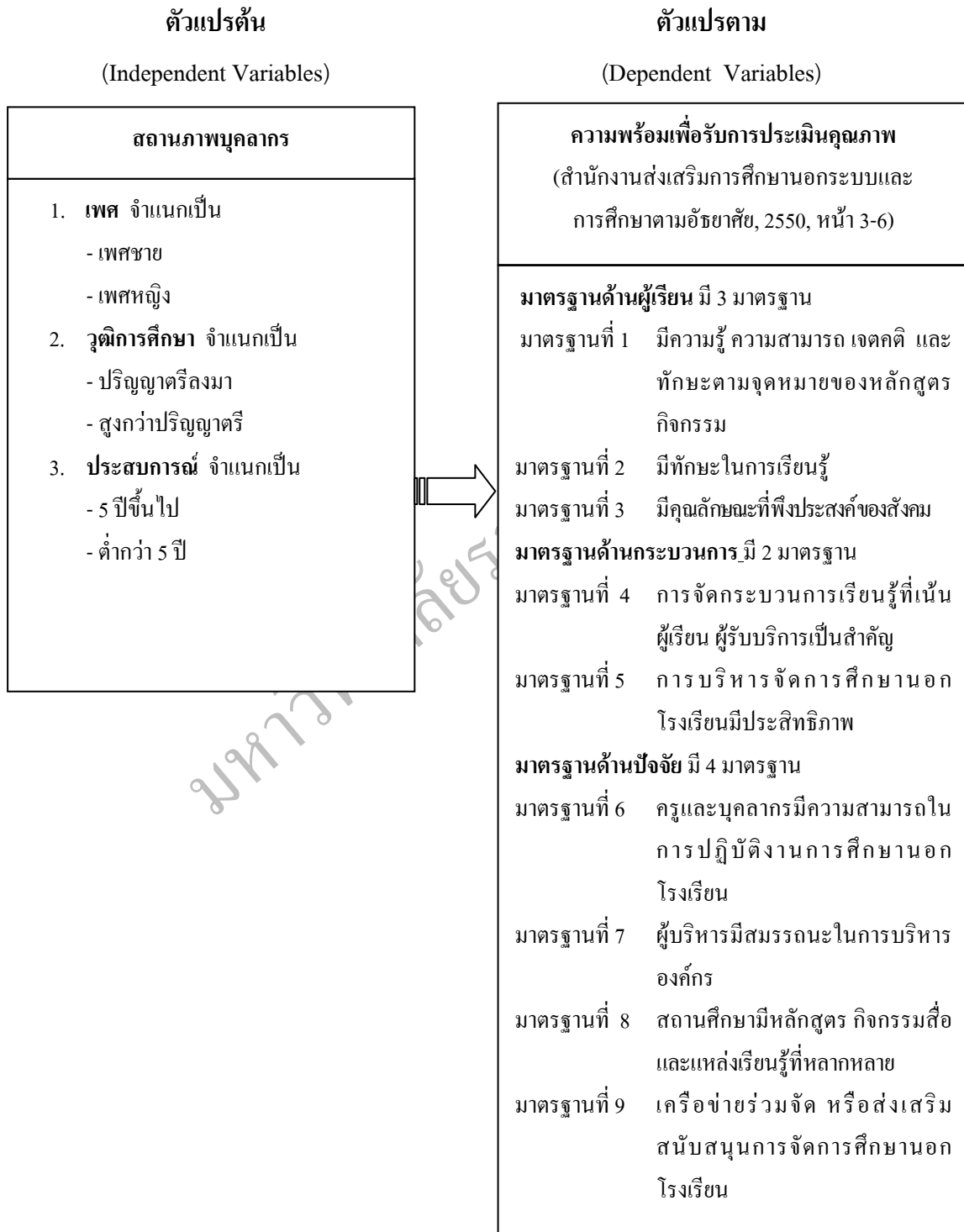
หลากหลาย

มาตรฐานที่ 9 เครือข่ายร่วมจัดหรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา

ดังแสดงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย
(Conceptual Framework)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร หมายถึง หน่วยงานในสังกัดของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เรียกโดยย่อว่า (สำนักงาน กศน. กทม.) และเป็นหน่วยงานการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร และมีอำนาจหน้าที่บริหารการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภายในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีสถานศึกษาทั้งสิ้น 50 เขตๆ ละ 1 แห่ง

การศึกษานอกระบบ หมายถึง การศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการจัดการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละบุคคลและแต่ละกลุ่ม

การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลหรือกิจกรรมทางการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของประชาชน การศึกษาตามอัธยาศัยที่สถานศึกษาจัด ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ จัดเวทีชาวบ้าน ประชาชนชาวบ้าน จัดนิทรรศการการศึกษานอกโรงเรียนเคลื่อนที่ รายการวิทยุ ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น

สถานศึกษา หมายถึง สถาบันการศึกษาที่สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับเขตในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 50 เขตๆ ละ 1 แห่ง

ความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง มีการจัดการเรียนการสอน และมีข้อมูลที่จัดเตรียมหรือจัดทำไว้ล่วงหน้า เพื่อให้มีการตรวจสอบได้ตลอดเวลา ได้แก่ กิจกรรมที่จะแสดงถึงความรู้ ความสามารถประสบการณ์ ปัจจัย ข้อมูลและวิธีการต่างๆ

คณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ประธานกรรมการซึ่งคัดเลือกจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน และผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ รวม 9 คน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย , 2552 , หน้า 2)

สถานภาพบุคลากร หมายถึง สภาพทั่วไปของคณะกรรมการสถานศึกษาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ ได้แก่

1. เพศ หมายถึง เพศของคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็น

1.1 เพศชาย หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นเพศชาย

1.2 เพศหญิง หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นเพศหญิง

2. วุฒิการศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็น

2.1 ปริญญาตรีลงมา หมายถึง ระดับการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับตั้งแต่ปริญญาตรีลงมา

2.2 สูงกว่าปริญญาตรี หมายถึง ระดับการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี

3. ประสบการณ์ หมายถึง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็น

3.1 5 ปีขึ้นไป หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษา มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาดังแต่ 5 ปีขึ้นไป

3.2 ต่ำกว่า 5 ปี หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษา มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการศึกษา ต่ำกว่า 5 ปี

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานตามกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน

การประกันคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนกำหนดเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษา ออกแบบโครงการและกิจกรรมการจัดการศึกษานอกโรงเรียน กำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล และจัดทำรายงานการประเมินผลตนเอง เพื่อการดำรงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมาย

การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง การติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ สำหรับการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษานอก ซึ่งมี 9 มาตรฐาน 28 ตัวบ่งชี้ โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือผู้ประเมิน ภายนอกที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อ มุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้ดีขึ้น

การรับรองมาตรฐาน หมายถึง การให้การรับรองในการประเมินคุณภาพภายนอกของผู้ ประเมินภายนอก ที่มีคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) กำหนด

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง กรอบหรือข้อกำหนดในการประเมินคุณภาพภายนอก ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 3 มาตรฐาน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2550, หน้า 3-6) ได้แก่

1. มาตรฐานด้านผู้เรียน หมายถึง กรอบหรือข้อกำหนดตามมาตรฐานการศึกษาที่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กำหนดขึ้นเพื่อประเมินคุณภาพ ภายนอก โดยแบ่งออกเป็น 3 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ หมายถึง ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ตามจุดหมายของหลักสูตรและกิจกรรม มีเจตคติและทักษะตามจุดหมายของหลักสูตร

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ หมายถึง ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ มีความสามารถในการแสวงหาความรู้และสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักเลือกใช้แหล่ง เรียนรู้ที่เหมาะสม มีทักษะในการสื่อสาร

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม หมายถึง มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน ๆ มี จิตสำนึกสาธารณะ ปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง และมี อารมณ์ร่าเริงแจ่มใส

2. มาตรฐานด้านกระบวนการ หมายถึง กรอบหรือข้อกำหนดตามมาตรฐานการศึกษาใน ด้านกระบวนการที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กำหนดขึ้น เพื่อประเมินคุณภาพภายนอก โดยแบ่งออกเป็น 2 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 4 การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง สถานศึกษาจัด กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาหลักสูตรโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม มีการจัดการ เรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ส่งเสริมกระบวนการคิดเป็น ส่งเสริม

กระบวนการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการศึกษาวิจัยและนำผลไปใช้ มีการติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรม

มาตรฐานที่ 5 การบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียนมีประสิทธิภาพ หมายถึง มีการนำหลักการ บริหารเชิงกลยุทธ์ และหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร

3. มาตรฐานด้านปัจจัย หมายถึง กรอบหรือข้อกำหนดมาตรฐานการศึกษาในด้านปัจจัย ที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กำหนดขึ้นเพื่อประเมินคุณภาพ ภายนอก โดยแบ่งออกเป็น 4 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 6 ครูและบุคลากรมีความสามารถในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง ครูและบุคลากรมีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักการจัดการศึกษา นอกโรงเรียน สามารถประสานงานให้เกิดการเรียนรู้ ครูเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนาอย่างเป็น ระบบและต่อเนื่อง มีความรับผิดชอบต่อนักเรียนที่และตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์สุจริตและเป็น แบบอย่างที่ดี

มาตรฐานที่ 7 ผู้บริหารมีสมรรถนะในการบริหารองค์กร หมายถึง ผู้บริหารมีความ ยุติธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตโปร่งใสตรวจสอบได้ และเป็นแบบอย่างที่ดี มีความรับผิดชอบต่อนักเรียนที่ ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ มีการวางแผนในการจัดการศึกษาให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ให้ความเป็นกันเองกับผู้ร่วมงานจนเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหารมีทักษะในการ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็นยอมรับฟังความ คิดเห็นของผู้ร่วมงาน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล

มาตรฐานที่ 8 สถานศึกษาที่หลักสูตร กิจกรรม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย หมายถึง สถานศึกษามีหลักสูตรและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและ ชุมชน มีสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเอื้อต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียน

มาตรฐานที่ 9 เครือข่ายร่วมจัดหรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง สถานศึกษามีภาคีเครือข่ายร่วมจัดและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษานอก โรงเรียน และมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานครในภาพรวม
2. ได้ทราบความแตกต่างของระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ตามสถานภาพของบุคลากร จำแนกตามเพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง
3. ได้ทราบความแตกต่างของระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ตามสถานภาพของบุคลากร จำแนกตามวุฒิการศึกษา ได้แก่ ปริญญาตรีลงมา และสูงกว่าปริญญาตรี
4. ได้ทราบความแตกต่างของระดับความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร ตามสถานภาพของบุคลากร จำแนกตามประสบการณ์ ได้แก่ 5 ปีขึ้นไป และต่ำกว่า 5 ปี
5. เพื่อนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนางานให้เป็นมาตรฐานเดียวกันโดยนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร
6. นำไปใช้ในการขยายผลในการวิจัย เรื่องรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานครต่อไป